

ЗАСОБИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Рівень інвестиційної активності у державі визначається багатьма чинниками: соціально-економічним станом держави, прибутковістю підприємств, можливостями бюджетної системи, рівнем розвитку фінансово-кредитної системи, доходами населення, розвитком ринку цінних паперів, але все ж таки, значною мірою впливає її економічний стан. В нашій державі чинники, які впливають на процес інвестування, перебувають у такому стані, що не можуть сприяти розвитку цього процесу. Однак світовий досвід свідчить, що вихід з кризи неможливий без збільшення обсягу інвестицій. Наявність певних чітко визначених проблем у розвитку цього напрямку діяльності є досить характерною для України [3, с. 13].

Огляд останніх досліджень і публікацій. Аналіз публікацій, присвячених удосконаленню інвестиційної діяльності в Україні, свідчить про те, що даною темою займалися в своїх працях багато вітчизняних і зарубіжних науковців, серед яких Багрянов В.К.[2], Бандурака О.М.[3], Коробов Н. Л.[3], Орлов П. І.[3], Петрова К. Л. [3], Єрмошенко М. [4] Захарін С.В. [5] Козлова А.І. [6] Опарін В.М. [7], Пересада А.А. [8, 9] Сергієнко О.М. [10].

Формулювання завдання дослідження. Але не зважаючи на значні аналітичні досягнення в сфері регулювання інвестицій в нашій державі, є багато прогалин в практичному механізмі цього процесу. Тому метою цієї статті є аналіз зарубіжного досвіду і знаходження на цій основі основних напрямків подолання кризових явищ в інвестиційній діяльності

Виклад основного матеріалу дослідження. Створення умов для активізації інвестиційної діяльності, спрямованої на модернізацію економіки та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку, є важливим кроком на шляху до реалізації державної політики, реалізацію якої має забезпечити виконання завдань та заходів Державної цільової програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011 – 2015 роки [2, с. 46-47]. Метою даної програми є створення умов, а також концентрація ресурсів для активізації інвестиційної діяльності, спрямованої на модернізацію економіки та забезпечення сталого економічного розвитку.

Далі слід зазначити оптимальний варіант розв'язання проблем розвитку інвестиційної діяльності в Україні. Можливі два варіанти розв'язання проблеми [6, с. 62].

Перший варіант передбачає проведення пасивної державної політики із забезпечення розвитку інвестиційної діяльності в Україні. При цьому держава відмовляється від цілеспрямованого впливу на інвестиційний ринок, стимулювання інвестиційної діяльності та надання державних інвестицій, а забезпечує застосування виключно ринкових механізмів збалансованого розвитку в цій сфері.

Зазначений варіант сприяє розвитку інвестиційної діяльності у галузях, які мають високу дохідність і швидко окупність, зокрема у фінансовому секторі, торгівлі, під час проведення операцій з нерухомістю, але не стимулює залучення інвестицій у реальний сектор економіки, інфраструктурні та промислові об'єкти.

Другий, оптимальний варіант передбачає проведення активної державної політики із стимулювання розвитку інвестиційної діяльності в Україні, зокрема на засадах розвитку системи державних інвестицій, підвищення ефективності та посилення прозорості функціонування механізмів державно-приватного партнерства та стимулювання залучення приватних інвестицій у реальний сектор економіки.

З метою забезпечення досягнення оптимального варіанту розвитку інвестиційної діяльності в Україні та її активізації визначаються такі шляхи та способи розв'язання

проблем (Рис. 1). Виконання запропонованих шляхів та способів дасть змогу: покращити основні макроекономічні показники розвитку держави та зміцнити її позиції на світових інвестиційних ринках; покращити інвестиційний клімат України, змінити відношення до неї стратегічних партнерів на позитивне, а також підвищити позиції України в міжнародному рейтингу Всесвітнього банку «Ведення бізнесу» з 145 на 90 місце з 183-ох країн; суттєво збільшити обсяг інвестицій в основний капітал до показника 579 млрд. грн. (щорічний приріст в середньому на 25% від показника 2009 р.); забезпечити постійний приріст прямих іноземних інвестицій до обсягу 77 млрд. дол. США на початок 2015 р. (щорічний приріст прямих іноземних інвестицій на 5 млрд. дол. США із розрахунку, що за даними Національного банку на початок 2010 р. обсяг прямих іноземних інвестицій становив 52 млрд. грн.) [4, с.76].

Надходження інвестицій для потреб розвитку національної економіки є важливим індикатором міжнародної привабливості держави, ознакою якості інвестиційного клімату та ключовим показником конкурентоспроможності на міжнародному ринку капіталу. Разом з тим, іноземні інвестиції індиферентні до проблем національної економіки та, в разі неналежного національного моніторингу і контролю, можуть містити вагомий виклик для національної економіки. Щоб забезпечити потреби виробничого сектору у фінансових ресурсах, необхідно створити найсприятливіші умови для інвесторів. Неплатоспроможним вітчизняним позичальникам треба обмежити доступ до зовнішнього фінансування [2, с. 43].

Право підприємств чи банків на отримання іноземних кредитів слід пов'язувати з їхніми фінансовими показниками. Так, у Росії, Бразилії, Румунії залучення резидентами кредитів від нерезидентів належить погодити із центральним банком, який ретельно контролює цільове спрямування запозичених коштів і платоспроможність позичальників. У Болгарії та Індонезії для залучення іноземних позик потрібно отримати дозвіл міністерства фінансів [4, с. 58].

Режим регулювання потоків капіталу в Україні, крім вирішення завдання оптимізації залучення іноземного капіталу, має запобігти впливу вітчизняних капіталів за кордон, що є вирішальним для пожвавлення інвестиційного процесу в країні та відродження на цій основі її економіки.

Щоб виконати це завдання, на даному етапі необхідно вдосконалити адміністрування валютних потоків, аби перешкодити вивезенню капіталів за нелегальними схемами. Систему контролю за впливом капіталу можна буде скасувати лише після створення загальноєкономічних умов для утримання національних заощаджень усередині країни та спрямування їх на внутрішні інвестиції. У довгостроковій перспективі з метою підвищення добробуту суспільства та розвитку національної фінансової системи необхідно буде поступово лібералізувати інвестиції резидентів за кордон. Відсутність обмежень, на рух капіталів дасть економічним суб'єктам України змогу диверсифікувати ризики та підвищити прибутковість інвестицій [5, с. 75].

Далі слід підкреслити, що без загальної стабілізації політичного та макроекономічного середовища в країні, а також забезпечення внутрішнього інвестування іноземні інвестиції не надходитимуть. До того ж – внаслідок її зовнішньої заборгованості, несприятливого інвестиційно-підприємницького клімату та невеликої конкурентоспроможності – обсяг надходжень у кращому випадку стагнуватиме, а в гіршому – скоротиться. Інвестиційний бум, який переживає світ протягом останніх 10-15 років [7, с. 71], нашу державу обминув. Подальша результативність інвестування прямо залежатиме від удосконалення чинного законодавства України.

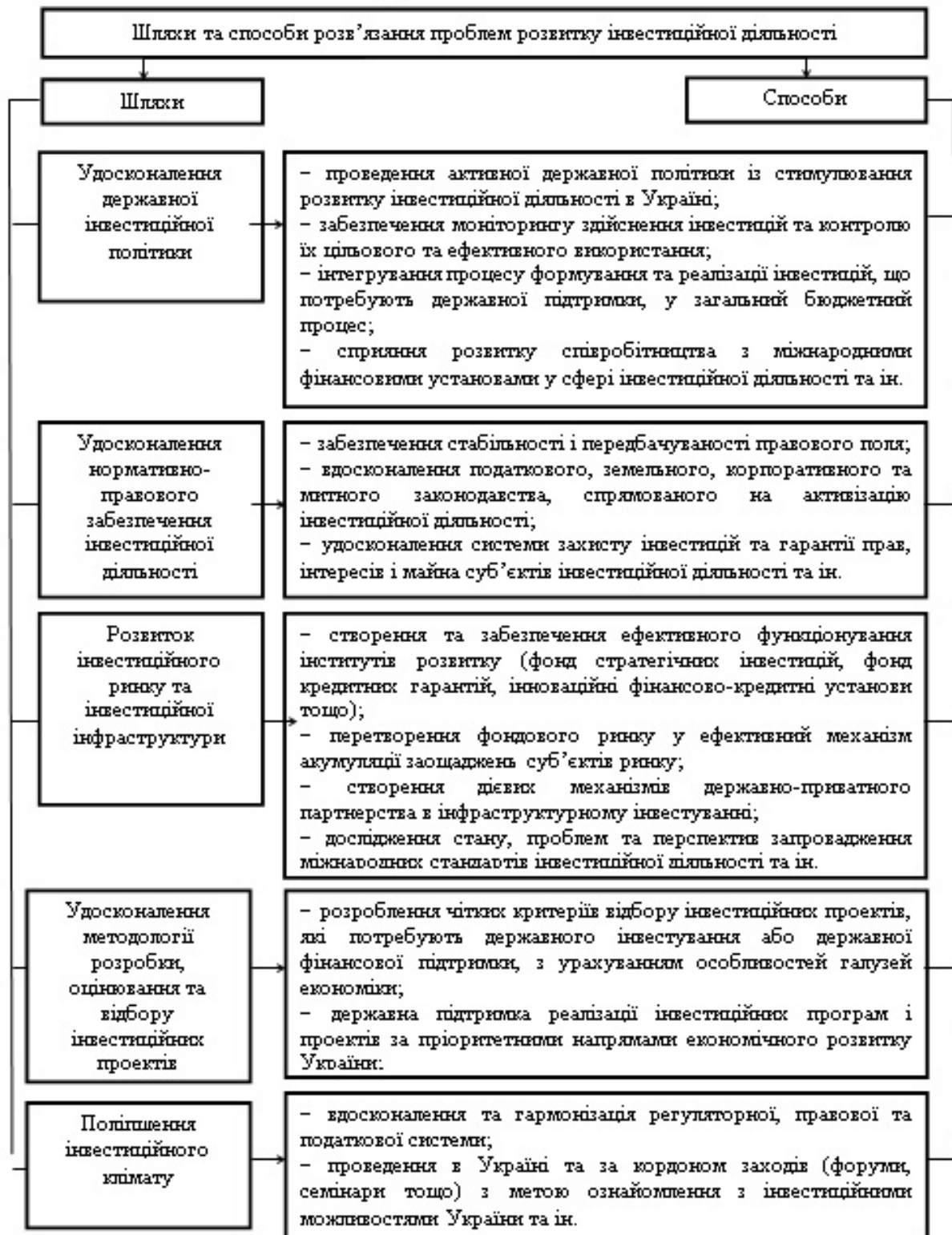

Рис. 1. Шляхи та способи розв'язання проблем розвитку інвестиційної діяльності в Україні

В Україні треба ще багато зробити у сфері інвестицій. Разом з тим можна очікувати, що багато потенційних інвесторів будуть готові до посилення своєї діяльності в Україні, якщо процес реформ активно продовжуватиметься і якщо буде видно, що Уряд України оперативно й цілеспрямовано працює над усуненням існуючих перешкод[8, с. 21].

Стосовно України, можна сформулювати правило дев'яти ключових інвестиційних чинників: лібералізація й дерегуляція підприємницької діяльності; стабільність і передбачуваність правового поля; корпоративне й державне управління; лібералізація зовнішньої торгівлі та руху іноземного капіталу; розвиток фінансового сектора; зниження рівня корупції; зниження політичного ризику; імідж і програми просування країни; формування інвестиційних стимулів [6].

Особливо слід наголосити на тому, що істотно збільшити приток інвестицій можна лише за умови розвитку всього комплексу чинників, що формують інвестиційний клімат. Недооцінка хоча б однієї складової неминує призвести до дисбалансу та створить напруженість на інвестиційному ринку України [6, с. 91].

Слід зазначити, що нині від ефективності інвестиційної політики залежать оновлення виробництва, модернізація й нарощування основних фондів підприємств народного господарства, успіх структурної перебудови економіки, розв'язання соціальних і екологічних проблем. В нинішніх умовах надходження іноземних інвестицій в економіку є чинником зростання ВВП, важливим джерелом створення робочих місць, врешті, сприяє успішній інтеграції України до європейського та світового господарства. Вищевказані заходи, звісно ж, не вирішують усіх проблем із залучення інвестицій в економіку країни, але їх можна розглядати як основні напрямки у сфері вдосконалення інвестиційного процесу.

Безумовним, також є той факт, що в світі вже існує досить багатий досвід покращення інвестиційного клімату в інших країнах [9, с.57].

До загальних принципів правового регулювання інвестиційної діяльності в розвинених країнах відносяться наступні: іноземним інвесторам надається національний режим господарської діяльності; загальні положення інвестиційних законодавчих актів в розвинених країнах в цілому ідентичні; для здійснення інвестиційної діяльності за кордоном існують заявний та дозвільний порядки; майже всі держави не допускають інвестиційну діяльність іноземних інвесторів у ключових галузях економіки – оборонне виробництво, сектори комунікацій, транспорту, сферу суспільної безпеки та інше; сфера діяльності сучасного національного законодавства з прямих іноземних інвестицій охоплює всі види майнових активів та пов'язаних із ними прав власності (включаючи права та інтелектуальну власність), що інвестуються іноземними юридичними та фізичними особами [10, с. 23-24].

На приплив іноземного капіталу у США у 80-ті роки істотно вплинули результати перебудови системи загальноекономічного регулювання: відсутність обмежень на розмір експорту-імпорту; введення нової податково-амортизаційної політики; зменшення прямого втручання держави у проблеми приватного бізнесу та створення сприятливих умов для функціонування останнього тільки методами економічного регулювання системи господарювання. Окрім, того, процес лібералізації американської економіки привернув увагу іноземних інвесторів високою ефективністю вкладання капіталу [7, с. 42]. Система заходів федерального уряду доповнюється спеціальними програмами із залучення іноземного капіталу урядами штатів, які передбачають різні системи пільгового регулювання та страхування іноземних інвестицій, тощо.

Великобританія є лідером у світі з імпорту капіталу. Цьому найбільше сприяли такі фактори: ефективна структурна перебудова та поліпшення внутрішньої економічної ситуації у країні; бажання іноземних фірм знайти нові ринки збуту для своїх товарів; зменшення транспортних витрат; висока норма прибутку за рахунок порівняно низьких витрат на роботу силу.

У Великобританії відсутній валютний контроль, що полегшує експорт та імпорт капіталу, а ставки оподаткування значно нижчі, ніж у інших європейських країнах. До пільг, що надаються іноземним інвесторам відносяться: безоплатні субсидії, позики на пільгових умовах, державні гарантії для одержання банківських позик, податкові знижки та інше [8, с. 44].

Бельгійські регіони також пропонують цілий комплекс засобів стимулювання, які можуть бути використані у різних комбінаціях для створення оптимальної системи стимулів. Будь-яка бельгійська компанія або іноземна компанія ще до моменту вкладання капіталу в реалізацію інвестиційного проекту може отримати у податкових органах юридичне зобов'язуюче рішення з розміру майбутнього оподаткування, що звичайно полегшує інвестиційне планування.

У Китаї з метою покращення інвестиційного клімату у 2007 році було впроваджено єдину податкову ставку для національних та іноземних підприємств у розмірі 25%, а пільгові податкові режими скасовуються. Стосовно підприємств, для яких діяло звільнення або зниження податку протягом фіксованого періоду, з 1 січня 2008 року зберігається застосування закріплених раніше податкових ставок до закінчення встановленого терміну дії пільги [10, с. 49]. Досвід Китаю зі створення вільних економічних зон (ВЕЗ) свідчить про те, що модель залучення іноземного капіталу, заснована на функціонуванні ВЕЗ, є цілком реалістичною, дозволяє досягти стійких темпів економічного зростання та сприяти вирішенню багатьох соціально-економічних проблем. Однак, реалізація такої моделі потребує багатьох матеріальних, фінансових та трудових ресурсів перш за все на створення потужної виробничої інфраструктури.

Висновки. Аналіз свідчить, що за умов стабільного законодавства, найбільш ефективним важелем впливу на інвестиційні процеси є податки, а точніше податкові пільги, що надаються інвесторам, як вітчизняним, так і іноземним. Політика оподаткування прибутку, амортизаційна політика та різноманітні форми податкових субсидій та кредитів – найголовніші методи регулювання капіталовкладень і капіталонакопичень у розвиненій ринковій економіці, особливо у період депресій та криз.

Слід зазначити, що існує досить широкий світовий досвід ефективного розвитку та функціонування інвестиційної діяльності. Наявність прикладів конкретних механізмів удосконалення цього напрямку економічної діяльності не зобов'язує українських спеціалістів намагатися копіювати їх у просторах вітчизняної економіки, адже кожна країна має, безумовно, знайти свій власний підхід та механізм регулювання всіх сфер та ланок економічної діяльності, але спроби проаналізувати цей досвід є необхідними [10, с. 62].

Отже, можна зробити висновок, що розглянуті шляхи та способи розв'язання проблем розвитку інвестиційної діяльності в Україні позитивно впливатимуть на покращення основних макроекономічних показників розвитку держави та зміцнять її позиції на світових інвестиційних ринках. Вони направлені на покращення інвестиційного клімату України та зміцненню відношення до неї стратегічних партнерів, а також підвищення позиції України в міжнародному рейтингу [9, с. 82]. Слід зазначити, що практична реалізація шляхів і способів активізації інвестиційної діяльності, зможе сприяти розвитку інвестиційної діяльності в ринкових умовах, а також підвищити активізацію інвестиційного процесу, що забезпечить реальні зрушення в економічній структурі суспільства. Але слід розуміти, що привести всі ці процеси до належного стану має не хтось, а держава та її громадяни. Лише глибоке розумінні важливості проблеми та усвідомлення себе, як вагомої одиниці суспільства, може призвести до бажаних результатів. У стратегії інвестиційної діяльності важливу роль відіграють науково обгрунтоване визначення пріоритетних напрямів інвестування, їх відповідність державним інтересам, програмним цілям національного відродження України, швидкого подолання економічної кризи і досягнення стабілізації та зростання народного господарства. Саме на пріоритетні напрями науково-технічного прогресу слід максимально націлювати інвестиційну й інноваційну діяльність та ресурси [10, с. 49]. На розвиток сучасних і майбутніх високотехнологічних виробництв можуть претендувати тільки ті країни, які здатні забезпечувати високий рівень науки, техніки, освіти, культури, організації управління та трудової дисципліни.

Анотація

Проаналізовано сучасний стан інвестиційної діяльності в Україні, розглянуто головні шляхи подолання фінансової кризи в зарубіжних країнах та запропоновано найефективніші заходи для покращення вітчизняних інвестиційних процесів.

Ключові слова: інвестування, вкладення коштів, соціально-економічний стан, інвестиційна активність, інвестиційна інфраструктура, державне інвестування, проект.

Аннотация

Проанализировано современное состояние инвестиционной деятельности в Украине, рассмотрены главные пути преодоления финансового кризиса в зарубежных странах и предложены самые эффективные мероприятия для улучшения отечественных инвестиционных процессов.

Ключевые слова: инвестирование, инвестиционные фонды, социально - экономический статус, инвестиционная деятельность, инвестиционная инфраструктура, государственное инвестирование, проект.

Summary

The modern state of investment activity is analyzed in Ukraine, the main ways of overcoming of financial crisis are considered in foreign countries and the most effective measures are offered for the improvement of home investment processes.

Keywords: investment, funds investment, socio-economic status, investment activity, investment, infrastructure, public investment project.

Список використаних джерел:

1. Багрянов В.К. Показники інвестиційної діяльності в Україні та їх значення // Український бізнес - 2013 - №1, С. 9-14.
2. Бандурака О.М., Коробов Н. Л., Орлов П. І., Петрова К. Л. Фінансова діяльності підприємства.- К.: ЦУЛ, 2012.- 172 с.
3. Господарський кодекс України N 436-IV від 16.01.2003 [Електрон. ресурс].– <http://code.leschishin.org/ec/ec07.php>.
4. Єрмошенко М. Питання стратегії управління державним зовнішнім боргом // Економіст. — 2012. — № 2. — С. 33-39.
5. Захарін С.В. Кредитування інвестиційної діяльності // Фінанси України.- 2004 - №4, с.25-27.
6. Козлова А.І. Проблеми формування інвестиційного ресурсу // Формування ринкових відносин в Україні – 2011. - №5(24) - С.3-7.
7. Опарін В. М. Фінанси (загальна теорія): Навч. посіб. — К.: Вид-во КНЕУ, 2011.
8. Пересада А.А. Інвестиційний аналіз: Підручник / А.А. Пересада, Ю.М. Коваленко— К.: КНЕУ, 2012. — 485 с.
9. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом / А.А. Пересада – К.: Лібра, 2010. – 472 с.
10. Сергієнко О.М. Стратегічні напрямки інвестиційного розвитку України.// Формування ринкових відносин в Україні: збірник наукових праць. Вип..1(32)- К., 2012, С. 123-128.